

נושאי הפרשה – ויקרא

לאחר שסיימנו את ספר שמות בהקמת המשכן ובהשראת השכינה בתוכו, אנו פותחים את ספר ויקרא, פרשת ויקרא, בדיני הקורבנות הקרבים במשכן. כיוון שרובו של ספר ויקרא, השלישי מבין חמשת חומשי תורה, עוסק בעבודת הכוהנים במשכן, נקרא הספר גם 'תורת כוהנים'.

קורבן נדבת עולה – מן הבקר (א, א-ט)

רשאי אדם להביא קורבן לה' בכל עת שינדבנו ליבו. התורה מפרטת תחילה את דיני קורבן העולה. הקורבן נקרא כך כיוון שעולה כולו על המזבח ונשרף כקורבן. קורבן עולה יכול להיות מן הבקר, מן הצאן ומן העוף ואפשר גם להביא מנחות מן הצומח.

כאשר אדם בוחר להביא את קורבנו מן הבקר, עליו להביאו ממין זכר. הבעלים סומך את ידיו על ראש הקורבן ומבקש את אשר על ליבו. שוחטים את הבהמה והכוהנים זורקים את דמה על המזבח. הכוהנים פושטים את עור הבהמה מעליה, מנתחים אותה לנתחים ומעלים אותה לשרפה, היא הקרבתה, על המזבח.

עולה מן הצאן (א, י-יג)

גם מן הצאן, כבש או עז, יש להביא קורבן ממין זכר. שוחטים את הכבש, זורקים את הדם על המזבח, מנתחים אותו לנתחים ומעלים אותו להקרבה בשרפה על המזבח.

עולה מן העוף (א, יד-יז)

המקריב עולת עוף, יביא תורים או יונים. מולקים את העוף, משליכים את הזפק שלו, ממצים את דמו על המזבח ואז מעלים את העוף המשוסע כקורבן על המזבח.

עולת מנחה (ב, א-יג)

כל אדם יכול להביא עולה גם מן הצומח, אך בדרך כלל זהו קורבנו של העני. התורה מונה חמשה סוגים של מנחות:

מנחת סולת: המנחה עשויה סולת חיטים ונותנים עליה שמן ולבונה. הכהן קומץ בידו מן הסולת והשמן ומקריב על המזבח עם הלבונה. יתרת המנחה נאכלת בקדושה ובטהרה על-ידי הכוהנים.

מנחת מאפה תנור: המנחה עשויה כחלות כשהקמח נבלל בשמן לפני האפייה, או כרקיקים הנמשכים בשמן.

מנחת מחבת: סולת בלולה בשמן, מטוגנת במחבת.

מנחת מרחשת: סולת בלולה בשמן מטוגנת בסיר, בשמן עמוק.

מכל המנחות האלו הנאפות, קומץ הכוהן מהן לאחר שפותר אותם לפתיתים ומקריב את הנקמץ על המזבח. יתר המנחה נאכלת לכוהנים.

התורה מבהירה כי על המנחות להיאפות כמצה ואין להקריבן חמץ, וכן אסור לערב בה מי פירות. לעומת זאת חובה למלוח כל קורבן, מן החי או מן הצומח במלח, שכן ברית כרותה למלח להיות נקרב על המזבח.

מנחת ביכורים (ב, יד-טז)

התורה מזכירה מנחה נוספת הבאה מן הצומח, אך דווקא מן השעורים – מנחת העומר. מנחה זו מוקרבת למחרת הפסח.

קורבן שלמים (ג, א-יז)

קורבן השלמים בא אף הוא כנדבה. אך שלא כמו העולה, אינו מוקרב כולו על המזבח. רק כמה מאבריו הפנימיים עולים לשרפה והקרבה על המזבח ויתר הקורבן מתחלק בין בעליו לכוהנים. זהו גם אחד הטעמים שנקרא שלמים, שכן יש בו שלום בין המזבח לכוהנים והבעלים.

קורבן השלמים יכול להיות מן הבקר זכר או נקבה, וכן מן הכבשים והעיזים זכר או נקבה. גם בשלמים סומך מביא הקורבן את ידיו על קורבנו לבקשת שליחה או תפילה, ואחר כך נשחט הקורבן והכוהנים זורקים את דמו על המזבח. כמה מהאברים הפנימיים עולים להקרבה על המזבח.

קורבן חטאת (ד, א-ב)

העובר בשגגה על אחת ממצוות התורה מאיסורי 'לא תעשה' שבזדון חייבים עליהם כרת, מביא קורבן חטאת.

חטאת הכוהן הגדול (ג-יב)

אם יחטא הכוהן הגדול ויתחייב חטאת, עליו להביא פר, לסמוך עליו את ידיו לבקשת כפרה ואז לשחוט את הקורבן. מן הדם יש להזות שבע פעמים על הפרוכת המבדילה בין ההיכל לקודש הקודשים, וכן על קרנות מזבח הזהב הפנימי – מזבח הקטורת. מקריבים על המזבח כמה מאבריו הפנימיים של הפר ואת היתר שורפים מחוץ למחנה.

חטאת הסנהדרין (ד, יג-כא)

כאשר הסנהדרין, בית הדין הגדול, שוגה בפסיקת ההלכה ועל-פיו חוטאים כל ישראל, יש להביא קורבן חטאת מיוחד. את הקורבן, פר בן בקר, מביאים זקני העדה והם הסומכים את ידם על ראשו לבקשת הכפרה. לאחר שחיטת הפר, נוטל הכוהן הגדול מדמו ומזה שבע פעמים על הפרוכת ועל המזבח הפנימי. את שארית הדם הוא שופך אל יסוד מזבח העולה העומד בעזרה.

הכוהן מקריב כמה מאבריו הפנימיים, ואת שאר הפר שורפים מחוץ למחנה.

חטאת הנשיא (ד, כב-כו)

כאשר החוטא בשגגה הוא נשיא ישראל, תהיה חטאתו שעיר עיזים ממין זכר. אף הוא סומך את ידיו על ראש קורבנו ומתוודה. לאחר השחיטה זורקים הכוהנים את דמו על קרנות מזבח העולה החיצון ואת שאריות הדם שופכים אל יסוד המזבח. לאחר הקרבת כמה מהחלקים הפנימיים, נסלח לו עונו.

חטאת כל-האדם (ד, כז-לה)

כאשר החוטא בשגגה הוא יהודי מן המניין שאינו עונה על ההגדרות הקודמות, קורבן חטאתו יהיה שעירת עיזים או כבשה, שתייהן ממין נקבה. אף הוא יתוודה כשהוא סומך ידיו על ראש קורבנו, ולאחר השחיטה בצפון העזרה, תתכפר חטאתו בזריקת הדם על קרנות המזבח החיצון והקרבת כמה מהחלקים על גבי המזבח.

קורבן 'עולה ויורד' (ה, א-יג)

התורה מונה מספר חטאים שעליהם יש להביא סוג נוסף של חטאת: הנמנע מלמסור עדות, האוכל קודשים בטומאה והעובר בשוגג על שבועתו. קורבן חטאת זה נקרא 'עולה ויורד', שכן התורה מאפשרת להביא חטאת זו בהתאמה למצבו הכלכלי של החוטא: העשיר יביא כבשה או שעירה ממין נקבה, העני יתכפר בשני תורים או בשני יונים והדל עוד יותר יסתפק בהבאת חטאת מנחת-סולת.

אשם מעילה (ה, יד-טז)

אדם שנהנה בשגגה מכספי הקדש או מרכוש הקדש, עליו להביא קורבן אשם, איל ממין זכר שערכו שני סלעים. כו-כן עליו להשיב את ערך מעילתו בהקדש בתוספת חמישית (עשרים אחוזים).

אשם תלוי (ה, יז-יט)

כאשר מתעורר ספק לפיו יתכן ואדם עבר עבירה שחיובה בכרת, הוא מביא אשם תלוי, תלוי מלשון ספק. לדוגמה, כאשר לפניו מונחות שתי חתיכות מאכל דומות, האחת שומן מן החי המותר באכילה והשנייה חלב מן החי (חלב בניקוד סגול) שעל אכילתו חייב כרת, אך הוא אינו מודע לכך ואוכל אחת מן השתיים. מאוחר יותר נודע לו כי אחת מהחתיכות הייתה חלב אסור, אך עתה כבר אינו יכול לברר איזו מהן אכל. עליו להביא אשם תלוי מספק. אם ייודע לו בעתיד כי אכן אכל מן החלב האסור, יביא קורבן חטאת על שגגתו.

אשם גזלות (ה, כ-כו)

סוג נוסף של קורבן אשם, אף הוא איל זכר בערך שני סלעים, מביא כל החוטא בגזילה לסוגיה: גזל את חברו; עושק שכר שכיר; מכחיש הלוואה או פיקדון שהופקד בידי; מכחיש אבידת חברו שמצאה ונטלה לעצמו וכד'. על כל אלו, כאשר מחליטים לשוב מחטאם, להשיב את הגזל או העושק שבידיהם ולהוסיף חמישית- עשרים אחוזים - לנגזל. לכפרת העוון עליהם להביא כאמור, קורבן אשם.